

Ontvangen: 16 mei 2024

2024-010++vt

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Christelijke Hogeschool Windesheim
T.a.v. College van Bestuur
Postbus 10090
8000 GB ZWOLLE

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
45979840

Bijlagen
1

Datum 16 mei 2024
Betreft Besluit macrodoelmatigheid Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs
van de tweede graad in omgangskunde

*Als u belang hebt bij dit besluit,
dan kunt u hiertegen binnen 6
weken, gerekend vanaf de
verzenddatum, bezwaar maken.
Stuur uw bezwaarschrift naar
DUO, Postbus 30205, 2500 GE
Den Haag. U kunt uw bezwaar
ook digitaal indienen op
www.bezwaarschriftenocw.nl.*

Geacht bestuur,

Met de brief van 27 februari 2024, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 27 februari 2024, hebt u mij het voornemen voorgelegd om de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde als bekostigde opleiding te verzorgen in Zwolle.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 8 april 2024, kenmerk 2024-57, positief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal deel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluiten

Bekostigingsbesluit

Gelet op het bovengenoemde advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs 2023 (hierna: Regeling), heb ik besloten in te stemmen met uw voornemen om de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde als bekostigde opleiding te verzorgen in Zwolle. Met toepassing van artikel 6.2, derde lid, van de WHW, beperk ik mijn instemming tot de voltijdvariant.

Besluit Rio-indeling

Daarnaast heb ik besloten dat de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde, conform het advies van de CDHO, in de Registratie instellingen en opleidingen (Rio, voorheen Croho) wordt ingedeeld in het onderdeel Onderwijs.

Besluit registratie ISCED-rubriek

Tevens heb ik besloten de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde, conform het advies van de CDHO, te laten registreren in de ISCED-rubriek 'psychologie, pedagogiek, andragogie (11412)'.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2, eerste lid, van de WHW. Voorts is de Regeling leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Onze referentie
45979840

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan zowel het behoefte- als het ruimtecriterium¹. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het, als bijlage bij dit besluit meegestuurde, advies van de CDHO.

Procedure Registratie instellingen en opleidingen (Rio)²

Ingevolge artikel 6.2, negende lid van de WHW vervalt dit besluit indien de opleiding niet binnen tien maanden na dagtekening van dit besluit is geregistreerd in de Registratie instellingen en opleidingen. Registratie binnen die termijn is niet eerder mogelijk dan nadat de NVAO een positief besluit heeft genomen in het kader van de toets nieuwe opleiding. In verband met de geldigheidsduur van dit besluit, adviseer ik u zo spoedig mogelijk bij de NVAO een aanvraag voor de toets nieuwe opleiding in te dienen. Voor de registratie van uw opleiding kunt u gebruik maken van aCroho³ van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Mocht u vragen hebben over de registratie, dan kunt u contact opnemen met ssg@duo.nl.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de CDHO, de NVAO, DUO-Groningen, de Inspectie van het Onderwijs en de VH.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

---

¹ Artikel 6, eerste lid, onderdelen a en b, van de Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs 2023.

² Sinds 2023 vervangt Rio het Croho.

³ aCROHO wordt op termijn vervangen door LEO.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de Minister
Dhr. dr. R.H. Dijkgraaf
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Postadres CDHO
Postbus 85498
2508 CD Den Haag
Bezoekadres CDHO
Parkstraat 83
2514 JG Den Haag
T: 070 8505300
W: www.cdho.nl
E: info@cdho.nl

Onderwerp

Nieuwe opleiding
Christelijke Hogeschool Windesheim
Voltijd en deeltijd hbo bachelor
Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de
tweede graad in omgangskunde
Zwolle

Kenmerk CDHO

2024-010

Kenmerk aanvrager

2024-57

Datum

8 april 2024

Geachte heer Dijkgraaf,

Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) over het voornemen van de Christelijke Hogeschool Windesheim om de nieuwe hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde als bekostigde opleiding te verzorgen in de gemeente Zwolle (brief van 27 februari 2024 met kenmerk 2024-57). De commissie heeft de aankondiging van deze aanvraag op 30 september jongstleden gepubliceerd op haar website (A23-007). De commissie heeft het dossier voor deze aanvraag op 27 februari 2024 ontvangen. Op 5 maart is de behandeling van de aanvraag opgeschort en is de aanvrager in de gelegenheid gesteld om de ontbrekende informatie te leveren. Op 27 maart is de aanvulling ontvangen en is de aanvraag weer door de commissie in behandeling genomen.

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Verder heeft de Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs 2023 van 28 april 2023, voorts te noemen de Regeling, voor de commissie als leidraad gediend.

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hiernavolgende adviseert de commissie u om *positief* te besluiten op het verzoek van de Christelijke Hogeschool Windesheim om de hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde als bekostigde opleiding te verzorgen in de gemeente Zwolle. De commissie adviseert u daarbij deze toestemming met toepassing van artikel 6.2 lid 3, van de

WHW te beperken tot de voltijdvariant. De commissie adviseert u om negatief te besluiten op het verzoek om de voorgenomen opleiding in deeltijdvorm aan te bieden.

De commissie adviseert u daarnaast om deze opleiding in het RIO in te delen in het onderdeel 'Onderwijs'. Verder adviseert de commissie om de opleiding te laten registreren in de ISCED-rubriek 'psychologie, pedagogiek, andragogie (11412)'.

1. Omschrijving van de aanvraag

De aanvrager wil de hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde in de gemeente Zwolle verzorgen. Het gaat om een Nederlandstalige hbo bachelor van 240 studiepunten die de aanvrager in voltijd- en deeltijdvorm wil aanbieden. De aanvrager wil de opleiding in het RIO-onderdeel 'Onderwijs' en de ISCED-rubriek 'psychologie, pedagogiek, andragogie (11412)' laten opnemen.

De hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde richt zich op het begrijpen, bevorderen en onderwijzen van communicatie en interactie tussen mensen en besteedt aandacht aan (culturele) diversiteit, het omgaan met verschillende normen en waarden en het stimuleren van empathie en begrip voor anderen. Het curriculum van de opleiding is gebaseerd op de Kennisbasis van de tweedegraads lerarenopleidingen omgangskunde. De voorgenomen opleiding heeft een brede leerlijn en een vakinhoudelijke leerlijn. De brede leerlijn omvat vakken zoals Effectief Lesgeven, Pedagogisch Handelen en de Dagelijkse Praktijk van een Docent Beroepsonderwijs. De vakken die zijn opgenomen in de vakinhoudelijke leerlijn zijn in het aanvraagdossier omschreven als 'vakinhoudelijke leeruitkomst'.

De opleiding is toegankelijk voor studenten met een havo- of vwo-diploma en voor mbo-4-gediplomeerden. Studenten kunnen ook doorstromen in de opleiding met een diploma van een hbo Associate degree zoals Educatief Professioneel Beroepsonderwijs of Pedagogisch Educatief Professioneel. De aanvrager beoogt ook een verkort traject op te nemen waarbinnen studenten die een vakinhoudelijk verwante hbo bachelor hebben afgerond binnen één jaar een diploma kunnen behalen¹.

Afgestudeerden kunnen met een tweedegraads bevoegdheid omgangskunde lesgeven in het (v)mbo en in de onderbouw van het voortgezet (speciaal) onderwijs. De aanvrager geeft aan dat zij aan de slag kunnen als leraar omgangskunde in zorg- en welzijnsopleidingen, als studieloopbaanbegeleider (LOB), leraar burgerschap, leraar in het entreeonderwijs en als leraar in communicatie- en begeleidingsvakken. Daarnaast vinden zij volgens de aanvrager werk binnen de zorgstructuur van scholen en buiten het onderwijs als bijvoorbeeld coach, trainer of begeleider.

2. Analyse verwant aanbod

De aanvrager acht de hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde (aangeboden door vier instellingen²) "verwant" aan de voorgenomen opleiding. De

---

¹ Zoals Sociaal Pedagogische Hulpverlening en Pedagogische Wetenschappen.

² Waar de commissie spreekt over "instelling", wordt "bekostigde instelling" bedoeld.

aanvrager acht verder de hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in pedagogiek (aangeboden door drie instellingen) "aanverwant" aan de voorgenomen opleiding.

De commissie begrijpt de termen "verwant" en "aanverwant" als vergelijkbaar met de door de commissie gebruikte termen "sterk verwant" en "zijdelings verwant".

De commissie volgt de aanvrager in de afbakening van het sterk verwante en het zijdelings verwante aanbod.

De instroom in de verwante opleidingen is in de afgelopen vijf jaar gedaald (zie Bijlage 1).

De aanvrager heeft een prognose gemaakt van de instroom in de voorgenomen opleiding op grond van een analyse door NIDAP van de instroom in de verwante opleidingen. De aanvrager verwacht dat in de deeltijdopleiding jaarlijks 10-15 studenten zullen instromen, in de voltijdopleiding jaarlijks 15-20 studenten en in het verkorte traject jaarlijks 10-15 studenten. De commissie acht deze prognose realistisch gezien de instroom in het bestaande aanbod.

3. Beoordeling criterium a

De commissie betreft ambtshalve de arbeidsmarktprognoses in het AIS van het ROA³. De aanvrager heeft een beroep gedaan op de prognoses tot 2026. De commissie constateert dat het ROA in december 2023 de gegevens in AIS heeft bijgewerkt en de prognoses tot 2026 heeft vervangen door prognoses tot 2028. De commissie hanteert de meest actuele arbeidsmarktprognoses.

De aanvrager beschouwt het opleidingstype bachelor lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken dat is opgenomen in ROA's AIS als relevant voor de voorgenomen hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde.

De commissie acht met de aanvrager het opleidingstype bachelor lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken ten dele relevant omdat de reeds bestaande hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde hierin is opgenomen naast een zeer groot aantal niet en nauwelijks verwante opleidingen. ROA typeert de vooruitzichten in 2028 voor afgestudeerden van dit opleidingstype als matig en verwacht vrijwel geen knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening (zie Bijlage 2, Tabel 1).

De aanvrager beroept zich tevens op de prognoses van het ROA voor de beroepsgroepen leerkrachten basisonderwijs en docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs. De commissie kent in beginsel meer gewicht toe aan de prognoses voor opleidingstypen omdat daarin de uitstroom uit een cluster verwante opleidingen wordt gerelateerd aan het aantal verwachte baanopeningen voor dit type afgestudeerden.

De commissie acht de beroepsgroep docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs ten dele relevant omdat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding enkel bevoegd zijn om enkele functies binnen deze beroepsgroep uit te oefenen, terwijl deze beroepsgroep een breed spectrum aan docenten beroepsgerichte vakken omvat, zoals docenten verpleegkunde, edelmetaal bewerken

---

³ <https://roastatistics.shinyapps.io/AIS2028/>

en kappersvak. Uit de prognoses van het ROA blijkt dat er voor deze beroepsgroep vrijwel geen knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening worden verwacht (zie Bijlage 2, Tabel 2).

De commissie is van mening dat de beroepsgroep leerkrachten basisonderwijs ten dele relevant is omdat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding in aanmerking komen voor een deel van de beroepen binnen deze beroepsgroep, zoals docenten speciaal onderwijs. Zij komen echter niet in aanmerking voor enkele andere in deze beroepsgroep opgenomen beroepen zoals docenten basisonderwijs en voorschools onderwijs. Uit de prognoses van het ROA blijkt dat er voor deze beroepsgroep grote knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening worden verwacht (zie Bijlage 2, Tabel 3).

De commissie concludeert dat de prognoses die zijn opgenomen in ROA's AIS voor het opleidingstype en de beroepsgroepen die ten dele relevant zijn voor de onderhavige opleiding een vrij negatief beeld geven van de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden van de voorgenomen bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde.

De aanvrager doet voorts een beroep op een aantal bronnen met betrekking tot alumni van de hbo bachelor Leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde van andere aanbieders.⁴ Uit deze bronnen komt volgens de aanvrager naar voren dat afgestudeerden in de categorie 'lerarenopleiding overig' (waar de hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde in is opgenomen) snel 'substantieel werk' vinden, gemiddeld na 3,1 maanden. 96% van de afgestudeerden vindt een baan binnen het vakgebied van de studie. De commissie constateert dat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding sneller dan gemiddeld een passende baan op niveau vinden en dat een zeer groot deel werk vindt binnen van het eigen vakgebied.

De aanvrager verwijst verder naar een overzicht van kansrijke beroepen van het UWV.⁵ In het overzicht zijn docenten omgangskunde of docenten voor verwante vakken als maatschappijleer niet specifiek opgenomen. De aanvrager stelt dat vakdocenten beroepsonderwijs verpleegkundige/verzorging wel in het overzicht zijn vermeld en dat dit relevant is omdat verpleegkundigen die vakdocent beroepsonderwijs verpleegkundige/verzorging willen worden een onderwijsbevoegdheid nodig hebben. Een route die daarbij volgens de aanvrager gevolgd kan worden is die van de Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde. De commissie constateert dat afgestudeerden van de beoogde opleiding niet worden opgeleid tot vakdocent beroepsonderwijs verpleegkundige. Afgestudeerden van de voorgenomen opleiding komen alleen in aanmerking voor het beroep vakdocent beroepsonderwijs verpleegkundige wanneer ze ook (BIG-geregistreerd) verpleegkundige zijn. De commissie is derhalve van mening dat uit de bron geen arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de voorgenomen opleiding blijkt.

De aanvrager doet voorts een beroep op een rapport van het UWV inzake de aanhoudende lerarentekorten in het primair en voortgezet onderwijs.⁶ In het rapport wordt niet specifiek ingegaan

---

⁴ <https://www.studiekeuze123.nl>, het rapport 'Studie en Werk 2022: de arbeidsmarktpositie van hbo- en wo-alumni' (SEO Economisch Onderzoek 2022, p. 23), en de 'Loopbaanmonitor Onderwijs' (Centerdata 2021, p. 114, 116, 151 en 183).

⁵ De publicatie 'Kansrijke beroepen' (UWV 2023)

⁶ 'Lerarentekorten houden aan' (UWV 2022, p. 3-4)

op de tekorten aan docenten omgangskunde. De aanvrager beschrijft dat de tekorten in het primair onderwijs relevant zijn voor de beoogde opleiding, omdat daar ook het (voortgezet) speciaal onderwijs onder wordt geschaard. Afgestudeerden van de voorgenomen opleiding kunnen volgens de aanvrager als docent Algemeen Vormend Onderwijs (AVO) in het voortgezet speciaal onderwijs terecht. De aanvrager geeft aan dat de arbeidsmarktspanning in het primair onderwijs sinds 2018 sterk is toegenomen. Het speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs hebben volgens het rapport gemiddeld hogere tekorten dan het basisonderwijs. De commissie is van mening dat de tekorten in het primair onderwijs en in het bijzonder de tekorten in het speciaal onderwijs die in het rapport worden beschreven een indicatie opleveren van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de voorgenomen opleiding.

De aanvrager verwijst verder naar een rapport van Centerdata⁷ dat ingaat op de arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel in het primair en voortgezet onderwijs en in het mbo in de periode 2021-2031. Het rapport beschrijft allereerst dat er in 2024-2027 een periode met hogere krapte op de arbeidsmarkt zal zijn voor docenten in het mbo. De aanvrager stelt dat er geen met omgangskunde overeenkomstige vakken in het rapport zijn opgenomen, maar is van mening dat het thema 'burgerschap' onder leraren 'overige vakken' kan worden geschaard. De aanvrager is verder van mening dat het vak maatschappijleer als overeenkomstig aan het vak omgangskunde kan worden beschouwd. Uit het rapport komt naar voren dat de tekorten aan leraren 'overige vakken' en 'maatschappijleer' in het mbo relatief klein zijn. De aanvrager constateert dat dit betekent dat de tekorten aan docenten omgangskunde en docenten burgerschap in het mbo ook relatief klein zullen zijn. De aanvrager stelt echter dat de arbeidsmarkt voor het mbo volgens het rapport veel opener is dan de arbeidsmarkt voor het primair en voortgezet onderwijs: er is voor veel mbo vakken geen specifieke opleiding tot docent in dit vak vereist. De aanvrager is daarom van mening dat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding als docent AVO de huidige en voorspelde tekorten binnen het mbo mede kunnen tegengaan.

In het voortgezet speciaal onderwijs wordt een toename van de werkgelegenheid voor docenten voorspeld die hoger ligt dan in de rest van het primair onderwijs, met name vanwege de vergrijzing. De aanvrager stelt dat afgestudeerden van de beoogde opleiding in het voortgezet speciaal onderwijs kunnen worden ingezet, bijvoorbeeld als docent AVO. De commissie is van mening dat het rapport een indicatie biedt van een behoefte aan afgestudeerden van de beoogde opleiding, omdat er relatief grote tekorten bestaan in het voortgezet speciaal onderwijs en afgestudeerden van de beoogde opleiding bijvoorbeeld als docent AVO aan de slag kunnen gaan.

Tot slot verwijst de aanvrager naar een vacatureanalyse die is uitgevoerd door NIDAP in opdracht van de aanvrager⁸. In het onderzoeksrapport is aangegeven dat er via Jobfeed een analyse is gemaakt van vacatures die zijn uitgezet in de periode 1 september 2018 tot en met 1 september 2023. Er is gekozen voor een meting van het aantal vacatures dat uitsluitend door mbo-instellingen zelf is uitgezet. Ter voorkoming van dubbelingen zijn vacatures die door intermediairs zijn uitgezet niet in de analyse meegenomen. Uit de analyse blijkt dat het vak Omgangskunde niet exclusief het domein is van de 'docent omgangskunde' en vice versa dat omgangskundigen niet uitsluitend worden gevraagd als docent omgangskunde. Dit verklaart volgens NIDAP deels dat enerzijds het aantal

---

⁷ 'De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo 2021-2031' (Centerdata 2022, p. 21-24, 40-43, 45-46 en 58)

⁸ 'Vacatureanalyse ter ondersteuning van doelmatigheidsonderbouwing Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde' (NIDAP 2023)

vacatures met de term 'omgangskunde' in de tekst de afgelopen jaren grofweg gelijk is gebleven in het mbo, maar dat tegelijkertijd de specifieke vraag naar docenten omgangskunde het afgelopen jaar daalde. Een deel van de vraag betreft derhalve afgestudeerden met een niet nader bepaalde onderwijsbevoegdheid en niet uitsluitend afgestudeerden met specifiek een graad in Omgangskunde.

NIDAP heeft een analyse gemaakt van het aantal vacatures waarin de term 'omgangskunde' voorkomt. In het onderzoek is zowel gezocht naar vacatures op basis van functietitel als op basis van steekwoorden. Voor de analyse op basis van functietitel is onder meer gezocht naar de volgende functietitels: (1) docent omgangskunde, (2) docent burgerschap, (3) docent AVO en (4) docent maatschappijleer. De commissie constateert dat de betrokken functietitels in de categorie 'docenten omgangskunde en gerelateerd' goed aansluiten op het profiel van de voorgenomen opleiding, maar dat de functietitels in de categorieën 'docenten zorg, welzijn en pedagogisch' en 'begeleiding' in mindere mate aansluiten op het profiel van de voorgenomen opleiding.

Uit de vacatureanalyse blijkt dat er in de afgelopen vijf jaar in totaal in de categorie 'docenten omgangskunde en gerelateerd' 1.826 relevante vacatures zijn geplaatst vanuit mbo instellingen. Hiervan zijn in totaal 195 vacatures voor de functie docent omgangskunde geplaatst. Voor docenten burgerschap (35% van de vacatures is ook gericht op de functietitel docent Nederlands en 21% van de vacatures op loopbaanbegeleiders) betreft dit 399 vacatures. Voor docenten AVO zijn er 284 vacatures uitgezet. Het aantal vacatures voor docenten omgangskunde en gerelateerde docentvakken in het mbo is tussen 2018/2019 en 2022/2023 aanzienlijk gestegen (een toename van 27%). De groei was het grootst onder docenten AVO en docenten maatschappijleer.

NIDAP heeft tevens een analyse gedaan van vacatures met de zoekterm 'omgangskunde'. In de periode 2018-2023 zijn in totaal 1.666 vacatures uitgezet waarin de term 'omgangskunde' voorkomt. Van deze vacatures zijn er 1.250 voor een functie als docent, waarvan 219 voor docenten omgangskunde, 63 voor docenten (loopbaan) en burgerschap en 203 voor docenten AVO. NIDAP heeft tevens in de periode tussen 31 augustus 2022 en 31 augustus 2023 een analyse gedaan van alle vacatures die zijn geplaatst met het steekwoord 'omgangskunde' in de tekst. Van de 430 gevonden vacatures is 38% uitgezet door intermediairs. NIDAP heeft een lijst toegevoegd van de organisaties die de vacatures hebben uitgezet en daarbij duidelijk vermeld welke vacatures door intermediairs zijn geplaatst en welke door andere organisaties (voortgezet (speciaal) onderwijs, mbo, 'anders'). Om dubbele tellingen te voorkomen betreft de commissie uitsluitend de direct geplaatste vacatures bij de weging. De commissie acht de vacatureanalyse valide en navolgbaar en de onderzochte vacatures grotendeels relevant. De commissie constateert dat afgestudeerden van de beoogde opleiding in ieder geval in aanmerking komen voor 283 van de onderzochte vacatures. Dit inachtnemend constateert de commissie dat de vacatureanalyse blijkt geeft van een landelijke arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de voorgenomen opleiding.

De aanvrager heeft tevens verwezen naar vier adhesieverklaringen afkomstig van regionale werkgevers. De adhesieverklaringen zijn afgegeven in de periode oktober-december 2023 en getekend door personen die zeggenschap kunnen uitoefenen over het aannamebeleid binnen de organisatie (van één respondent is slechts vermeld dat hij teamlid is). In de adhesieverklaringen wordt niet alleen steun uitgesproken voor de opleiding, maar is ook aangegeven dat de vier organisaties geïnteresseerd zijn in het aannemen van afgestudeerden van de voorgenomen opleiding. Het betreft zowel stageplaatsen als vacatures voor docenten Omgangskunde en Burgerschap en loopbaanbegeleiders (geen aantallen vermeld). De commissie van mening dat de

adhesieverklaringen een indicatie bieden van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de voorgenomen opleiding.

De commissie stelt vast dat de aanvrager aan de hand van een groot aantal bronnen beargumenteert dat de opleiding aansluit op een maatschappelijke behoefte. Gelet op de toelichting op de Regeling betreft de commissie deze bronnen bij de beoordeling van de onderbouwing van een kwalitatieve ontwikkeling die de actuele arbeidsmarktbehoefte ten goede kan komen.

De aanvrager gaat in op een aantal ontwikkelingen, waaronder (1) het lerarentekort⁹, (2) burgerschapsonderwijs¹⁰ en (3) studentenwelzijn en loopbaanoriëntatie en -begeleiding¹¹. In het kader van de eerste ontwikkeling stelt de aanvrager dat er grote lerarentekorten bestaan, maar dat de instroom in lerarenopleidingen daalt. De aanvrager constateert dat er verschillende initiatieven vanuit de overheid worden ontwikkeld om de regels omtrent de bevoegdheid van onder andere afgestudeerden van de onderhavige opleiding aan te passen en zo hun inzetbaarheid te vergroten. Met het oog op de grote tekorten in het voortgezet speciaal onderwijs is voorgesteld om afgestudeerden van de beoogde opleiding in te zetten als docent groepslessen AVO zonder dat hiervoor een Pabo diploma is vereist. Tevens wordt gepleit om afgestudeerden van de voorgenomen opleiding de bevoegdheid te verlenen om les te geven in het voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld bij vakken als burgerschap, sociale vaardigheden en maatschappijleer. De motie gericht op het uitbreiden van de lesbevoegdheid van (onder meer) omgangskundigen is op 4 juli 2023 overgenomen. Zodra de motie daadwerkelijk wordt uitgevoerd krijgen afgestudeerden van de opleiding omgangskunde een bredere bevoegdheid, hetgeen hun baankansen vergroot. De commissie is met de aanvrager van mening dat het uitbreiden van de bevoegdheid van afgestudeerden van de beoogde opleiding kan bijdragen aan het terugdringen van de lerarentekorten.

In het kader van de tweede ontwikkeling, het belang van burgerschapsonderwijs, wijst de aanvrager erop dat uit diverse onderzoeken blijkt dat de burgerschapsvaardigheden van Nederlandse leerlingen te weinig ontwikkeld zijn en worden. Ontwikkelingen als polarisatie en radicalisering onderstrepen het belang van het bijbrengen van deze vaardigheden. Volgens de aanvrager zijn afgestudeerden van de beoogde opleiding bij uitstek geschikt om burgerschapsonderwijs in het mbo (en mogelijk ook in het voortgezet onderwijs) te verbeteren en professionaliseren. De commissie constateert dat uit diverse onderzoeken naar voren komt dat de burgerschapsvaardigheden van Nederlandse leerlingen verder ontwikkeld dienen te worden. De commissie kan de stelling van de aanvrager dat

---

⁹ Zoals besproken in de 'Kamerbrief over Lerarenstrategie' (Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs, 1 juni 2022, p. 7-10), het 'Werkplan op hoofdlijnen: samen voor het beste onderwijs' (Rijksoverheid 2022, p. 7), de 'Kamerbrief over Voortgang Lerarenstrategie' (Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs, 20 juni 2023, p. 2, 5) en 'Verslag van een wetgevingsoverleg inzake Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2023 en voortzetting beantwoording commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 25 juli 2023, p. 20, 39, 46).

¹⁰ Zoals besproken in het adviesrapport 'Burgerschapsonderwijs in een veranderende samenleving' (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2023, p. 3, 4, 7, 17-21), de 'Kamerbrief over versterking burgerschapsonderwijs in het mbo' (Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 1 juli 2022, p. 1, 4-6), de 'Kaderbrief over aanpak basisvaardigheden mbo' (Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 3 juli 2023, p. 2, 6-7) en de 'Eindrapportage Professionele achtergrond van mbo-docenten basisvaardigheden en burgerschap' (ECBO 2023, p. 3, 4, 16, 17).

¹¹ 'De Staat van het Onderwijs' (Inspectie van het Onderwijs 2023, m.n. p. 129-130)

afgestudeerden van de beoogde opleiding kunnen worden ingezet in het mbo om burgerschapsonderwijs te verzorgen volgen.

In het kader van de derde ontwikkeling, studentenwelzijn en loopbaanoriëntatie en -begeleiding, constateert de aanvrager dat het welzijn van studenten in het gehele onderwijs onder druk staat. De aanvrager stelt dat in het mbo een groot aantal welzijns- en motivatieproblemen geconstateerd wordt. In de voorgenomen opleiding staan punten als groepsdynamica en socialisatie centraal. Dit sluit volgens de aanvrager aan op de ambitie om het welzijn van studenten te vergroten en een omgeving te creëren met sociale verbondenheid tussen leerlingen. De aanvrager beschrijft dat ook leer- en gedragsproblematiek en het omgaan met stoornissen die te maken hebben met schoolse vaardigheden in de beoogde opleiding aan bod komen. De commissie constateert dat in het curriculum van de beoogde opleiding vakken op het gebied van leer- en gedragsproblematiek zijn opgenomen en volgt de aanvrager in de stelling dat afgestudeerde omgangskundigen mogelijk een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van de mentale welzijnsproblematiek die speelt in het onderwijs en het ondersteunen en begeleiden van studenten met verschillende achtergronden en problemen.

De commissie stelt vast dat de drie geschetste ontwikkelingen weergaven zijn van maatschappelijke tendensen die blijk geven van een kwalitatieve arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de beoogde opleiding.

De commissie concludeert op grond van het bovenstaande dat de aanvrager heeft aangetoond dat er een arbeidsmarktbehoefte bestaat aan de voorgenomen hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde¹². De commissie concludeert dat de aanvrager niet heeft beargumenteerd dat er een behoefte bestaat om bestaande medewerkers door middel van de voorgenomen opleiding (in deeltijdvorm) op te scholen. Dit inachtnemend constateert de commissie dat de aanvrager alleen de arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de voltijdopleiding heeft aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium a (art. 6 lid 1) van de Regeling.

4. Beoordeling criterium b

4.1 Noodzaak nieuwe opleiding

De aanvrager betoogt met behulp van een overzicht van de geografische spreiding dat het momenteel niet mogelijk is om de beoogde opleiding in de regio Zwolle te volgen. De aanvrager geeft aan dat het noodzakelijk is om de hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde in deze regio aan te bieden om de landelijke dekking te verbeteren. Dit blijkt volgens de aanvrager ook uit de regionale arbeidsmarktvraag die uit de adhesieverklaringen naar voren komt. Door de dekking te verbeteren en daarmee het aanbod uit te breiden kunnen volgens de aanvrager ook de lerarentekorten worden teruggedrongen.

De aanvrager stelt verder dat zij reeds een breed scala aan lerarenopleidingen aanbiedt en in het bijzonder lerarenopleidingen die gericht zijn op het beroepsonderwijs en het (v)mbo. Toevoeging van

---

¹² De commissie heeft het rapport 'Docenten Omgangskunde en Pedagogiek in het mbo: aanbod, vraag en inzet' (ECBO 2013), het 'Factsheet Onderwijs' (UWV 2019) en de publicatie 'Barometer arbeidsmarkt onderwijs' (UWV 2021) buiten beschouwing gelaten omdat deze gedateerd zijn.

de beoogde opleiding creëert volgens de aanvrager nieuwe kansen voor professionals in de regio om zich om te scholen tot tweedegraads leraar of een extra tweedegraads bevoegdheid te behalen.

De aanvrager geeft ten slotte aan dat de voorgenomen opleiding is gebaseerd op de wettelijke bekwaamheidseisen in het onderwijs en de landelijke kennisbasis omgangskunde. De aanvrager geeft aan dat het om deze reden niet mogelijk is om de beoogde opleiding door middel van een curriculumwijziging binnen een bestaande bacheloropleiding vorm te geven. Er is volgens de aanvrager wettelijk geen andere route mogelijk om de tweedegraads bevoegdheid tot leraar omgangskunde te verkrijgen dan via de voorgenomen opleiding. De aanvrager concludeert dan ook dat er niet door wijzigingen in opleidingen van andere instellingen aan de gewenste ontwikkeling tegemoet gekomen kan worden.

De commissie volgt de aanvrager in de bovenstaande argumentatie en stelt vast dat de beoogde vernieuwing niet binnen de reeds bestaande verwante opleidingen van de aanvrager zelf kan worden vormgegeven en evenmin binnen de verwante opleidingen van andere instellingen. De commissie constateert daarbij dat het verwante bestaande opleidingsaanbod niet in de regio Zwolle gevestigd is en het daardoor onaannemelijk is dat de bestaande opleidingen de regionale arbeidsmarktbehoefte en de regionale behoefte vanuit studenten afdoende bedienen.

Vestiging van de opleiding in de gemeente Zwolle heeft geen negatief effect op de landelijke spreiding van het onderwijsaanbod.

4.2 Aansluiting instellingsprofiel

De aanvrager beschrijft dat in het instellingsplan van de Christelijke Hogeschool Windesheim¹³ de ambities voor de komende vijf jaar zijn vastgelegd. De aanvrager beargumenteert dat in het instellingsplan de mens centraal staat en dat thema's als diversiteit, inclusie, polarisatie en individualisering aan bod komen. Dit zijn volgens de aanvrager ook thema's die expliciet door docenten omgangskunde in het klaslokaal worden besproken. Uit het instellingsplan blijkt verder dat de aanvrager wil anticiperen op maatschappelijke ontwikkelingen en wil aanhaken op bestaande initiatieven op het gebied van het terugdringen van het lerarentekort. De aanvrager stelt dat zij aan deze doelstelling bijdraagt door het brede palet van tweedegraads lerarenopleidingen verder uit te breiden met de lerarenopleiding omgangskunde. De aanvrager stelt verder dat zij op dit moment minoren aanbiedt op het gebied van omgangskunde en burgerschap, maar dat deze niet leiden tot een tweedegraads bevoegdheid. Een tweedegraads opleiding omgangskunde voorziet volgens de aanvrager in deze behoefte. De aanvrager stelt verder dat het aanbieden van de beoogde opleiding extra mogelijkheden biedt voor professionals om zich bij te scholen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde.

De aanvrager stelt verder dat het voor de hand ligt als zij de beoogde opleiding zou aanbieden, omdat zij over het meest uitgebreide aanbod van lerarenopleidingen in Oost-Nederland beschikt. De aanvrager is van mening dat de beoogde opleiding goed bij de expertise van Windesheim past en minder aansluit bij die van andere hogescholen in Oost-Nederland. De aanvrager heeft hiertoe het aanbod van een aantal hogescholen onder de loep genomen. Zij stelt dat Saxion Hogeschool alleen een Pabo opleiding aanbiedt en geen opleidingen tot tweedegraadsdocent. Ook de Hanzehogeschool Groningen biedt een Pabo opleiding aan en geen reguliere opleidingen tot tweedegraadsdocent

---

¹³ 'Dichterbij – instellingsplan 2023-2028' (Christelijke Hogeschool Windesheim 2023, p. 6).

(alleen op het gebied van de kunsten en een ALO opleiding). De Christelijke Hogeschool Ede biedt een Pabo opleiding aan en een opleiding tot leraar Godsdienst. De aanvrager merkt ten slotte op dat de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen weliswaar over een uitgebreid aanbod aan lerarenopleidingen beschikt, maar slechts één opleiding aanbiedt die expliciet gericht is op het beroepsonderwijs.

De commissie volgt de aanvrager in de argumentatie inzake de aansluiting op het eigen instellingsprofiel. De commissie stelt daarnaast vast dat de aanvrager voldoende overtuigend heeft onderbouwd waarom de beoogde opleiding minder goed aansluit op het instellingsprofiel van andere aanbieders.

De commissie concludeert op grond van het bovenstaande dat de aanvrager heeft aangetoond dat de voorgenomen hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde aansluit op het instellingsprofiel.

4.3 Conclusies commissie

Op grond van het bovenstaande constateert de commissie dat de aanvrager heeft aangetoond dat de aanvraag voldoet aan criterium b (art. 6 lid 1) van de Regeling.

5. RIO- en ISCED-indeling

De aanvrager wil de voorgenomen opleiding in het RIO-onderdeel 'Onderwijs' indelen. Dit voorstel sluit in de ogen van de commissie aan op de inhoud van de voorgenomen opleiding en de indeling van verwante bestaande opleidingen. De commissie adviseert u daarom met deze indeling in te stemmen.

Verder wil de aanvrager de voorgenomen opleiding in de ISCED-rubriek 'psychologie, pedagogiek, andragogiek' (11412) laten opnemen. Dit voorstel sluit in de ogen van de commissie aan op de inhoud van de voorgenomen opleiding en de indeling van verwante bestaande opleidingen. De commissie adviseert u daarom met deze indeling in te stemmen.

6. Afstemming en zienswijzen

De onderhavige aanvraag is door de aanvrager bij de commissie aangekondigd. De commissie heeft deze aankondiging op 30 september onder kenmerk A23-007 gepubliceerd op haar website.

De aanvrager geeft aan afstemming te hebben gezocht met de aanbieders van de bestaande hbo bachelors Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde (Fontys Hogeschool, Hogeschool Leiden, Hogeschool Utrecht en NHL Stenden Hogeschool) en de zijdelings verwante hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek (Hogeschool van Amsterdam en Fontys Hogeschool). De aanvrager heeft in het aanvraagdossier een weergave van de gesprekken en mailwisseling met de benaderde hogescholen opgenomen. De hogescholen geven aan dat behoefte bestaat aan docenten omgangskunde en dat dat de vraag naar studenten vanuit het werkveld groter is dan het huidige aanbod van studenten van de voorgenomen opleiding. De hogescholen hebben geen bezwaar tegen de komst van de voorgenomen opleiding in

de regio Zwolle/Oost-Nederland. De aanvrager heeft de reacties van de benaderde hogescholen in het dossier opgenomen.

Vanaf 27 februari 2024 is op de website van de commissie kennisgegeven van het voornemen van de Christelijke Hogeschool Windesheim om de hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde als bekostigde opleiding te verzorgen in de gemeente Zwolle. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs en andere belanghebbenden de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Conclusie

Gelet op het voorgaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om *positief* te besluiten op het voorliggende verzoek en de toestemming te beperken tot de voltijdvariant.

De commissie adviseert u daarnaast om deze opleiding in het RIO in te delen in het onderdeel '*Onderwijs*'. Verder adviseert de commissie om de opleiding te laten registreren in de ISCED-rubriek '*psychologie, pedagogiek, andragogie*' (11412).

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
Voorzitter CDHO

Bijlage 1: afbakening verwant aanbod (Bron: DUO, peildatum 1 oktober)

Opleiding	Instelling	'18-'19		'19-'20		'20-'21		'21-'22		'22-'23	
		VT	DT	VT	DT	VT	DT	VT	DT	VT	DT
B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde (35421)	Fontys Hogeschool (30GB), Tilburg	39	23	38	27	61	35	41	24	33	32
	Hogeschool Leiden (21RI), Leiden	68	9	54	10	44	16	44	8	28	18
	Hogeschool Utrecht (25DW), Utrecht	62	29	68	24	46	27	41	40	40	27
	NHL Stenden Hogeschool (31FR), Leeuwarden	17	55	7	35	17	29	11	58	10	30
B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek (35204)	Fontys Hogeschool (30GB), Eindhoven	20		16		18		10		6	
	Fontys Hogeschool (30GB), Sittard-Geleen	10	6	7	11	5	17	8	8	8	7
	Fontys Hogeschool (30GB), Tilburg		13		21		13		17		8
	Hogeschool van Amsterdam (28DN), Amsterdam	43	5	42	6	30	10	37	4	41	3
	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (25KB), Nijmegen	28	5	18	1	15		8	3	15	
Totaal Eerstejaarsinstroom		287	145	250	135	236	147	200	162	181	125

Bijlage 2: tabellen arbeidsmarktprognoses (Bron: ROA, AIS)

Tabel 1. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype bachelor lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Indicator	Typering
Bachelor - lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	1200	1	0,2		laag
Bachelor - lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken	verwachte vervangingsvraag tot 2028	25900	25	3,7		hoog
Bachelor - lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken	verwachte baanopeningen tot 2028	27000	26	3,9		hoog
Bachelor - lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2028	37100	35	5,2		hoog
Bachelor - lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2028				1,08	vrijwel geen
Bachelor - lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2028				1,08	matig

Tabel 2. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype bachelor docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs

Beroepsgroep	Arbeidsmarktprognose variabele	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Indicator	Typering
Docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	-300	-1	-0,1		laag
Docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs	verwachte vervangingsvraag tot 2028	7000	17	2,6		gemiddeld
Docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs	verwachte baanopeningen tot 2028	7000	17	2,6		gemiddeld
Docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2028				0,906	vrijwel geen

Tabel 3. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype bachelor leerkrachten basisonderwijs

Beroepsgroep	Arbeidsmarktprognose variabele	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Indicator	Typering
Leerkrachten basisonderwijs	verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	3500	2	0,4		gemiddeld
Leerkrachten basisonderwijs	verwachte vervangingsvraag tot 2028	16800	11	1,7		laag
Leerkrachten basisonderwijs	verwachte baanopeningen tot 2028	20200	13	2,1		laag
Leerkrachten basisonderwijs	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2028				0,884	groot